Fåglar i Västerbotten

Årg 38 nr 1 2013

Västerbottens Ornitologiska Förening

Innehåll

3 Ordförande har ordet

4—7 Märkning av ruggande sädgäss

8—15 Taigasädgås (Anser f. fabalis) och tundrasädgås (A. f. rossicus) rastande i Umedeltat och Bråsjön vårarna 2007-2012: Dagsmaxnoteringar i relation till övriga Västerbotten och Norrbotten.

16 Häckande pilgrimsfalk i Skellefteå kommun – förr och nu

17 Slagugglan som häckfågel och dess förekomst i norra delen av länet

18—19 Stefan Delin tilldelas Umedeltats Fältstations fågelskyddspris 2012

20—21 Bokrecension ”där Vindelfjällen tar vid”

Lokalföreningar / Lokala kontaktperssoner

Skellefteå Fågelförening: Erik Normark, 070—251 60 13

Dorotea: Per-Anders Persson, Hökberget, 910 70 Dorotea, 0942—105 80

Lycksele: Per Hansson, Brännbergsvägen 1A, 921 36 Lycksele, 0950—108 04

Malå: Leif Bildström, Smultronstigen 33, 930 70 Malå, 0953—214 77

Nordmaling: Jean-Michel Roberge, Håknäsbacken 3, 914 96 Håknäs, 073—063 79 97

Norsjö: Henning Grahn, Berget 30, 935 91 Norsjö, 0918—102 63

Robertsfors: Mats Walheim, Rislandet 38, 915 91 Robertsfors, 0934—400 65

Sorsele: Bernt-Erik Nordenström, Pl 673, 920 70 Sorsele, 0952—104 90

Storuman: Håkan Rune: Höjdvägen 7G, 923 31 Storuman, 0951—122 94

Vilhelmina: Inga Olofsson, Nedre Malgonäs 3149, 912 92 Vilhelmina, 0940—201 57

Vindeln: Henrik Sporrong, Tåvägen 5 922 00 Vindeln 0933—614 14

Vännäs: Christer Laggar, Strand 214, 911 93 Vännäs, 070—651 73 98

Åsele: Sture Gustafsson, Strandgatan 55E, 910 60 Åsele, 0941—665 18

Framsida: Silvertärna, Lars Edenius

Baksida: Lappuggla, Niklas Andersson

Fåglar i Västerbotten

Utgiven av Västerbottens ornitologiska förening

Redaktionen

Lars Berggren 090 — 71 00 46 e-post larsberggren65@bredband.net

Niklas Andersson 070—388 63 53 idunarama@gmail.com

Mats Strandberg 076—200 33 48 mats.strandberg@degernas.se

"**Korrespondenter**"

Skellefteå: Erik Nordmark: tel 070 251 60 13 , e-post: svala@fagelguiden.se

VOF

Är en fristående länsförening under Sveriges Ornitologiska Förening. Lokala fågelföreningar finns i Skellefteå och Umeå. VOF arbetar för att främja fågelskydd och fågelstudier i Västerbottens län samt att öka kontakten mellan fågelintresserade i länet. Medlemskap löses genom att sätta in medlemsavgiften på föreningens plusgiro. Avgiften är 200 kr (4 nr av FiV inklusive fågelrapport), eller 35kr sdöd/familjemedlem (ingen tidning). Glöm inte namn och adress på inbetalningskortet. Samt att ange avsikten med inbetalningen.

VOF:s styrelse 2013

Kontakt styrelsen: vofstyrelsen@gmail.com

Hans Bång (Ordförande)
Jacob Grubbs väg 6, 903 55 UMEÅ 090-771 621 alt 070-562 63 38

Jan Eriksson (Kassör)
Maud Tyboni (Sekreterare)
Jonas Gustafsson (Ledamot)
Anna Sundelin (Ledamot)
Staffan Svanberg (Ledamot)
Henrik Ramnebäck (Ledamot)
Darius Stasevicius (Ledamot)
Erik Owusu-Ansah (Suppleant)

Ordförande har ordet

Äntligen har ni nummer 1 av årgång 2013 i era händer. Det har dröjt lite längre än normalt med årets första nummer, men FiV har bytt redaktion och det tar ett tag att komma in i rutinerna. Vår nye redaktör Lars Berggren med medhjälpare ser fram emot många nya spännande bidrag till kommande nummer.

Trots att jag har varit mångårig medlem i VOF har jag varit anonym i föreningen tills för tre år sedan då min gamle vän Karl-Gunnar Rehn tyckte att det var dags för mig att bli mer engagerad i föreningens verksamhet. Jag har under årens lopp varit aktiv i många föreningar men ingen av dessa liknar VOF, som utan tvekan är ganska speciell. Lite mer om mina funderingar kring VOF skall jag be att få återkomma till vid ett senare tillfälle.

Istället vill jag berätta lite om min bakgrund och hur mitt skådande har fluktuerat under årens lopp. Jag föddes fredsåret 1945 i Umeå och växte upp Väst på Stan i närheten av K4:as övningsfält (en utmärkt skådarlokal särskilt på höstarna). Fyra år i folkskola följdes av Läroverkets realskola, där jag blev god vän med Jan-Erik Malmstigen, vars föräldrar hade en sommarstuga i Sörböle bara någon knapp kilometer från vår sommarstuga. Jag kommer inte exakt ihåg hur det började men jag tror att det var Janne som sommaren 1959 förslog att vi skulle börja med fågelskådning. Två ambitiösa tonåringar utan egentliga förebilder började skåda fågel och förde förvånansvärt bra anteckningar över gjorda observationer. Med cykel som färdmedel och med mycket enkla kikare av modell 7 x 50 började vi utforska Umeås omgivningar. Vi hade god hjälp av Carl Fredrik Wachtmeisters utmärkta artikel "Umetraktens fåglar" utgiven 1958. Ängsbacka, Bergön och Tuvan blev snabbt favoritplatser men även området kring älven väster om Umeå dvs. Lundåkern, Gran och Backen besöktes regelbundet liksom Prästsjön och Grössjön. I gymnasiet hamnade jag i samma klass som Bertil Brånin och därmed utökades skådarlokalerna med Brånsjön. På den tiden kunde man åka rälsbuss till Vännäsby station och därifrån gick vi till Bertils föräldrahem som låg strax intill sjön. Under tidigt 60-tal började Janne och jag att engagera oss i Fältbiologerna som sedan länge haft en stark ställning i Umeå. Det kom att bli en mycket lärorik och danande period i livet inte minst beroende på att vi tidigt kom att ingå i föreningens styrelse. Vi hade ett digert program och ordnade förutom exkursioner i Umeås närhet även längre resor till Holmön och även Ammarnäs. Under den här tiden fostrades en ganska stor skara skådare varav flera fortfarande är aktiva såsom Karl-Gunnar Rehn och Bertil Strömberg för att nu nämna några. Efter studentexamen och militärtjänstgöring på K4 i Umeå blev det studier vid dåvarande Lantbrukshögskolan (nuvarande SLU) med ett år i Skåne och fyra år i Uppsala. Jag specialiserade mig inom växtpatologin och kom under mitt aktiva yrkesliv att jobba med forskning och verksamhetsledning inom områdena utsädesproduktion och växtförädling. Flytten från Umeå ledde till en gradvis minskning av skådaraktiviteterna och i drygt trettio år var jag passiv skådare trots att jag tillsammans med min familj (hustru och tre barn) återvände till Umeå i mitten av 70-talet. Några år in på 2000-talet övergick det passiva skådandet till ett aktivt sådant ofta tillsammans med gode vännen och gymnasiekompisen Bertil Brånin.

skrivande stund sitter jag på altanen i sommarstugan och blickar ut över havet. Ovanför mig häckar en ladusvala och ute på fjärden rasslar det till när en storskrakhona med 22 ungar gör en rusch över den nästan spelblanka vattenytan. Ha det gott i sommar och lycka till med skådandet i höst.

Hans Bång

Märkning av ruggande sädgäss i Västerbotten 2012

Adjan de Jong
Vilt, fisk och miljö, SLU, Umeå

Sedan 2005 har gåsforskare vid SLU i Umeå och Lunds universitet halsringmärkt vårrastande taiga- och tundrasädgäss i Umedeltat och vid Luleå. Efter tusentals observationer av halsringmärkta individer från sex länder vet vi nu en hel del kring hur dessa sädgäss flyttar och var de tillbringar vintern. Ett annat syfte med denna sädgåsfångst är att göra noggranna beskrivningar av utseendet av varje individ och att samla DNA prover. Genom anslag från Svenska Jägareförbundet och Svensk Viltmarksfond har vi i år kunnat utvidga denna provtagning (och halsringmärkningen) till att omfatta även ruggande sädgäss i Norrland. Syftet med projektet är att kartlägga sädgåsens populationsstruktur. Hypotesen är att det inom sädgåskomplexet finns olika grupperingar som är funktionellt (och kanske även genetiskt) skilda och bör hanteras som separata enheter i beslut om förvaltningen av sädgåsbeståndet. Vi talar då om indelningar som går längre än uppdelningen mellan taiga- och tundrasädgäss.

En taigasädgås fångad i Vilhelmina märks, mäts och lämnar blodprov innan den släpps fri. Syftet är att kartlägga sädgås ens populationsstruktur. Foto Isak Valström

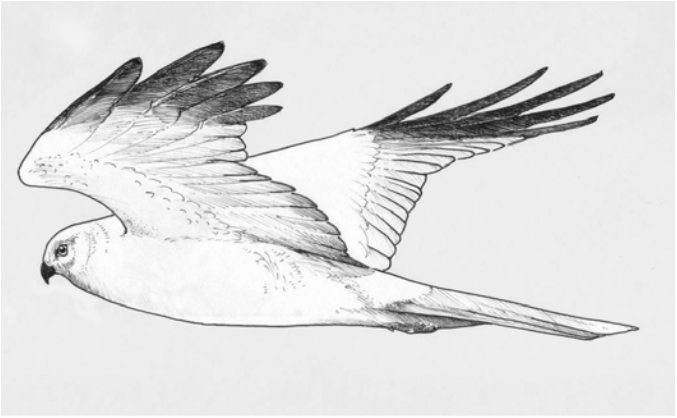
inte, på en solig fjälltopp.

Den andra ingången är den kulturvetenskapliga. Författaren kompletterar berättelserna om utflykter och naturupplevelser med betraktelser kring nybyggarliv, samekultur, samhällsutveckling, m.m. Dessa stora ämnen beskrivs på ett personligt och vidsynt sätt. Invävd finns också åtskilliga filosofiska funderingar, som tankefrön.

Intressantast för en ornitolog är naturligtvis avsnitten om fågelliv och fågelforskning, den tredje ingången. LUVRE projektet, som är förbluffande dåligt känt bland fågelintresserade i Norrland, beskrivs kortfattat både till innehåll och som socialt fenomen. Borde vara obligatorisk läsning för varje norrländsk skådare.

Glimtarna ur Bodils forskning kring gråsiskor är verkliga godbitar, men själv tycker jag att berättelserna om förekomsten av häckande myrspov och dubbelbeckasin (i kapitlet "Sällsynta fåglar") utgör bokens höjdpunkter. De påminner också om hur stora luckorna i kunskaperna om Norrlands fågelfauna fortfarande är, speciellt i "glömda" trakter – i detta fall lågfjällsområdet.

Redan dessa berättelser gör boken väl värd att läsa. Allt det andra får du som bonus!

Bokrecension

Adjan de Jong

”Där Vindelfjällen tar vid” Av Hans Nyström
Carlssons Bokförlag 2012. Priset i nätbokhandeln: cirka 250 kronor.

En bok med Ammarnäs och fåglar i centrum - klart intressant!

Hans Nyström, bördig från Falköpingstrakten och bosatt i Göteborg, är historiker och ornitolog som, tillsammans med makan Bodil, har deltagit i LUVRE projektet. Författarens intresse begränsar sig inte till inventeringar och artprojekt utan omfattar hela landskapet och dess invånare. Han har exempelvis intervjuat en rad ortsbor och följt med på deras sysslor. Men fåglarna är bokens huvudrollsinnehavare.

Bokens text är uppbyggd kring Nyströmfamiljens personliga upplevelser från många Ammarnäs-somrar och kompletteras av en mängd färgfotografier, de flesta tagna av Bodil. Det är inte fråga om ett modernt praktverk med flashig layout utan ett gediget, i positiv bemärkelse aningen "gammalmodigt", bokverk som tål att läsas gång på gång.

Man kan läsa "Där Vindelfjällen tar vid" på minst tre olika sätt. Den frodiga texten lockar till ren skönlitterär njutning. Att avnjutas i en skön fåtölj, på semesterön eller, varför

Lasse Strömgren vid Ammarnäsdeltat.
Foto Adjan de Jong

År 2008 flög Leif Nilsson och undertecknad helikopter över ett stort antal potentiella ruggningsområden i Norr- och Västerbotten. Vi hittade närmare sju hundra ruggande sädgäss, merparten i Vilhelmina kommun. Sedan dess har vi lokaliserat ytterligare lokaler och det krävs ytterligare riktade insatser innan vi kan säga att vi har en tillfredsställande bild över förekomsten av de ruggande sädgässen i Norrland.

Ruggande sädgäss kan inte flyga och kräver säkra platser med god födotillgång under denna känsliga period på sommaren. Par med ungar ruggar tillsammans med sina ungar i närheten av häckningsplatsen medan ungdomarna och vuxna fåglar som blivit av med ägg eller ungar tidigt på säsongen samlas på speciella ruggningslokaler. Förutom lugn och ro karakteriseras dessa av att där finns en sjö/tjärn omgiven av myrmarker och fullvuxen skog. Om de blir hotade flyr sädgässen ut på vattnet men vattnet är också viktigt för att bada och dricka. Gässen betar på myren men de äter också blåbär i skogen. Om vattnet inte är tillräckligt säkert kan de fly in i skogen och gömma sig där. Tillfälliga besökare kommer förmodligen inte att se en enda gås i och med att fåglarna är extremt vaksamma och brukar försvinna innan de upptäcks. Fjädrar och spillning längs stränderna avslöjar dock att platsen används som ruggningslokal. Tyvärr är ruggande sädgäss mycket känsliga för störning och upprepade besök (avsiktliga eller oavsiktliga) kan skrämma iväg fåglarna från platsen, i värsta fall för åratal framöver.

Från sensommaren 2008 har jag årligen besökt ett antal av de ruggningslokaler

Gåsen släpps. Miljön vid sädgässens ruggningslokaler är viktig. Oftast karakteriseras dessa av att där finns en sjö/tjärn omgiven av myrmarker och fullvuxen skog. Om de blir hotade flyr sädgässen ut på vattnet men vattnet är också viktigt för att bada och dricka. Gässen betar på myren men de äter också blåbär i skogen. Om vattnet inte är tillräckligt säkert kan de fly in i skogen och gömma sig där. Foto Adjan de Jong.

Fångst av sädgäss kräver personal och planering. Efter fyra års planerings arbete lyckades ett team på åtta personer fånga 37 sädgäss på två lokaler. Foto Isak Valström

som vi hade upptäckt. Observera att besöken gjordes efter ruggningsperioden för att undvika störning. Genom att studera ruggfjädrar, spillning och spår i vegetationen kunde jag bilda mig en tämligen klar uppfattning om hur områdena nyttjas av gässen. Ett syfte med besöken var att rekognosera inför fångst av ruggande sädgäss och i år, efter fyra år av förarbete, var det äntligen dags att skrida till verket. Vi valde att begränsa oss till två delområden och att tillämpa erfarenheterna från fångsten på Varanger 2010. Ett team på åtta personer lyckades "valla in" 32 sädgäss på första lokalen (14-15 juli) och fem på den andra (17 juli). Alla dessa gäss fick en mörkblå halsring med vit inskription (en stor och två mindre bokstäver) och fem fick dessutom en så kallad ljuslogger (även kallad geolocator) på en ring rund benet. Alla gäss fick dessutom "släppa till" en mängd mätdata (bl a huvudlängd, andel orange på näbben och antalet "tänder" i näbben) och några droppar blod. Efter den lyckade fångsten i Vilhelmina fortsatte vi till Finland för fångst av ruggande familjegrupper under ledning av Antti Paasivaara (fem märkta fåglar) och till Varanger för att fånga ruggande tundrasädgäss tillsammans med Ingar Jostein Øien, Norges Ornitologiska Förening (39 tundrasädgäss och 1 taigasädgås märktes).

När man släpper iväg en halsringmärkt gås hoppas man naturligtvis att den skall bidra med många rapporter, gärna från flera länder och alla årstider. De flesta halsringmärkningsprojekt förlitar sig i stor utsträckning på spontana rapporter från "den ornitologiska allmänheten". I vissa länder (t ex Tyskland och Nederländerna) fungerar detta mycket bra i och med att hals-

För 2012 års pris nominerades:

Christer Laggar – för sitt arbete med att säkerställa restaureringsarbetet i och runt Brånsjön, Vännäsby.

Stefan Delin – som mer eller mindre på egen hand flerdubblat häckpopulationen av tornfalk i Västerbottens kustland.

Per-Olof Nilsson – som inom ramen för Kungsörnsgruppen skapat förutsättningar för en positiv utveckling av artens häckbestånd.

UDF beslutade att tilldela 2012 års pris till **Stefan Delin**.

Våra varma gratulationer till Stefan, som på ett enastående vis visat hur en enskild person med stor drivkraft i stort sett på egen hand kan vända trenden för en missgynnad art. Grattis!

Umedeltats Fältstations
Fågelskyddspris 2012

tilldelas

Stefan Delin

För sitt enastående arbete med
att förstärka häckpopulationen av tornfalk
i Västerbotten

Stefan Delin tilldelas Umedeltats Fältstations fågelskyddspris 2012

Hur ser fågelskyddsarbetet ut i Västerbotten egentligen?

Umedeltats Fältstations ledningsgrupp, genom Ulf Skyllberg

Stefan Delin tilldelas Umedeltats Fältstations fågelskyddspris 2012

Hur ser fågelskyddsarbetet ut i Västerbotten egentligen?

Västerbottens Ornitologiska Förening (VOF) bildades för 40 år sedan (1972). Ett avgörande skäl var att uppmuntra och organisera regionalt fågelskyddsarbete. Vad har uppnåtts sedan dess? Hur ser beståndsutvecklingen för Västerbottens fågelpopulationer ut? Hur ser skyddet av akvatiska och terrestra miljöer ut? Hur väl tar infrastrukturprojekt hänsyn till fågellivet? Förslag på nya vindkraftsparker läggs idag fram i en rasande fart. Vindkraften har utan tvivel många positiva sidor men lokaliseringsförslagen till de allt fler parkerna är inte sällan i direkt konflikt med fågelskyddsintressen. Det finns förslag till en bro över Kvarken och en rad andra infrastrukturprojekt. Skogsbruk och jordbruk intensifieras. Potentiella konflikter mellan föreslagna projekt och fågelskyddsintressen är uppenbart många och fågelskyddsarbetet är viktigare än någonsin! Till detta skall läggas en allt mer besvärande kunskapsbrist. Vi har flera oförklarliga tillbakagångar av fågelpopulationer. Ett alarmerande exempel är ortolansparven. Varför minskar arten i Sverige? Beror det på faktorer i övervintringsområdet, på häcklokalerna eller längs sträckvägarna? En annan kunskapsfråga som borde vara högprioriterad är påverkan av vindkraften på häckande fåglar. Det duger inte att påstå att alla annan påverkan utöver direkta kollisioner med rotorblad och kraftverk kan ignoreras, vilket i princip är den ståndpunkt som många miljökonsulter tar idag.

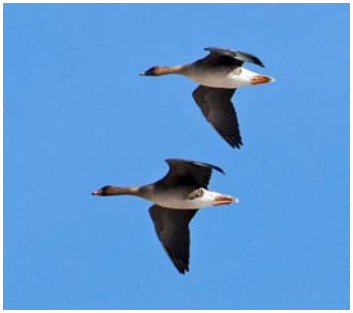
För att uppmärksamma det viktiga fågelskyddsarbete som bedrivs, både inom de egna leden och utåt, så har Umedeltats Fältstation (UDF) beslutat att instifta ett fågelskyddspris. Priset är ett hederspris som tilldelas en eller undantagsvis två personer som i första hand under de senaste två åren gjort en extra värdefull insats för fågelskyddsarbetet i Västerbotten. För att stimulera till nya initiativ skall priset ha ett nyhetsvärde och det bör således inte delas ut för "gamla meriter". Däremot kan uthålligt fågelskyddsarbete vägas in i bedömningen. Kandidater kan nomineras av vem som helst. Nomineringstiden går ut två veckor innan det datum då Umeå Bird Race avgörs, då även priset delas ut. Pristagaren utses av UDFs ledningsgrupp varför dess ledamöter inte kan nomineras.

ringskådning är populär och folk är van att rapportera till www.geese.org. I Sverige är halsringskådning fortfarande i sin linda och många rapporter "göms" fortfarande i kommentarfältet på Svalan. Vi jobbar dock aktivt med att locka landets skådare in i "halsring-kretsen". Poängen med att rapportera direkt till geese.org är att du direkt får alla uppgifter om din fågel(life-history) och att du senare kan gå in och se hur det går för gåsen. Merparten av de sädgäss som märkts av oss har en track-record av flera tiotals observationer. I Västerbottens kustland kan du numera regelbundet se mörkblåa halsringar från Sverige, röda från Finland, svarta från Norge och gula med svart text från Norge och Tyskland.

Vid sidan om att vänta på spontana rapporter från andra har vi ett omfattande program för att leta efter märkta sädgäss. Det är främst tyska sädgåsexperten Thomas Heinicke som resar riket runt i jakt på märkta gäss. Han ensam står för cirka hälften av alla svenska halsringrapporter av sädgäss. Han ser dock gärna att någon eller några tar ifrån honom mästartiteln. Det skulle innebära att antalet observationer ökade markant. Även i Umedeltat förblir många halsringar osedda, eller åtminstone orapporterade, trots intensiv skådaraktivitet under sädgåssänsongen.

Däremot är chansen att se någon av Vilhelmina sädgässen i Umedeltat antagligen mycket liten. År 1987 märktes 36 sädgäss inom Vilhelmina området av Lambart von Essen och Åke Andersson. Denna märkning resulterade i 2267 rapporterade observationer varav endast 2 längs norrlandskusten (samma fågel rapporterades på två på varandra följande dagar från Umeådeltat i april 1997). Däremot gjordes 9 observationer i Västerbottens inland på våren (två fåglar vardera i två säsonger). Vilhelmina gässen flög till nordvästra Jylland i Danmark och en stor andel därifrån vidare till Norfolk i England. Hemresan från Norfolk gick också via Jylland. Inga observationer har någonsin rapporterats längs sträckan mellan Jylland och Vilhelmina. Vi hoppas nu att den ökade skådarintensiteten i inlandet skall leda till fler rapporter från årets märkta sädgäss.

Vi planerar nu för en fortsättning och förhoppningsvis en intensifiering av sädgåsmärkningen i Västerbottens inland de kommande åren. Detta sker i samarbete med Vilhelmina Model Forest och andra lokala aktörer, däribland Isak Vahlström. Ett hett mål är att hitta ruggningsplatsen av de sädgäss som övervintrar i Skottland. Ett annat är att hitta häckningsplatser. Utdelningen av gåsskådning i inlandet, mätt i antalet halsringobservationer, kommer således att bara bli bättre och bättre. Välkommen ut på rastplatserna i inlandet men var snäll och fundera en extra gång innan du ger dig av för att leta efter de störningkänsliga ruggande gässen.

Sädgäss.

Foto Niklas Andersson

Taigasädgås (*Anser f. fabalis*) och tundrasädgås (*A. f. rossicus*) rastande i Umedeltat och Bråns jön vårarna 2007-2012: Dagsmaxnoteringar i relation till övriga Västerbotten och Norrbotten.

Ulf Skyllberg, Per Bernhardtson, Emmanuel Naudot och Per Hansson

Taigasädgåsen (*Anser f. fabalis*) är en av få gåstaxa i världen som minskar. Sverige har ett stort ansvar för rasen, då mer än halva världspopulationen om ca 70-85 000 individer uppehåller sig i landet under vår- och höststräcket. Umedeltat hyser regelbundet upp emot 5% av världspopulationen och över hälften av den beräknade skandinaviska häckpopulationen. Inom ramen för verksamheten vid Umedeltats Fältstation har taigasädgåsens uppträdande i Umedeltat redovisats i flera publikationer. Numeräreн vårarna 2002 och 2003 sattes i relation till historiska data för de viktiga rastlokalerna i Väster- och Norrbotten i FiV (Skyllberg m fl, 2003). Taigasädgåsens fältval under vårsäsongen 2004 redovisades i Ornis Svecica (Skyllberg m fl, 2005), rastantalen för perioden 2002-2006 rapporterades tillsammans med en skattning av hela den skandinaviska häckpopulationen i Die Vogelwelt och rastantalen 2003-2008 i Västerbotten jämfördes timing och rastantal i finska Österbotten i Ornis Svecica (Skyllberg m fl, 2008 respektive 2009). I FiV:s temanummer för Umedeltats fältstation sammanfattades stationens räkningar av sädgås för perioden 2003-2010 (Skyllberg m fl, 2010) i Umedeltat, Bråns jön samt summor för södra Västerbotten. En jämförelse gjordes även med de resultat som i olika sammanhang redovisats för norra Västerbotten (Ostträsket) och Norrbotten. Dessutom redovisades en första överblick av tundrasädgåsens (*A. f. rossicus*) förekomst i Umedeltat och Bråns jön under senare år.

Rastantal i Umedeltat vårarna 2011 och 2012

I denna uppsats redovisar vi i första hand räkningarna för vårarna 2011 och 2012, som var mycket olika till sin karaktär. Våren 2011 var varm utan några väderbakslag, medan väderbakslagen kom på löpande band 2012 och snön ville aldrig försvinna. Resultatet blev att antalet rastande sädgäss nådde en rekordlåg nivå 2011 och en rekordhög nivå 2012 (Figur 1).

Vintern 2011 var kall och snörik, men när våren väl gjorde sitt intåg så gjorde den det med besked. Värmen kom i slutet av den första aprilveckan och höll sedan i sig tills sädgässen rastat klart och lämnat Västerbotten. Avsaknad av väderbakslag och höga temperaturer gjorde att snön smälte snabbt, inte bara i Umeåtrakten utan i hela kustlandet och en bra bit in i inlandet både i Väster- och Norrbotten. Konsekvensen blev att gässen snabbt skyndade vidare mot sina häckområden. I Umedeltat noterades endast 920 ex, vilket är den lägsta maximala dagsumman sedan de systematiska räkningarna inleddes år 2002. Eftersom den beräknade uppehållstiden ändå var relativt normal (8.6 dagar, Tabell 1), så uppgick det totala antalet sädgåsdagar till

Slagugglan som häckfågel och dess förekomst i norra delen av länet

Östen Andersson

Slagugglan häckar i uppsatta holkar eller avblåsta grova björkar, i skogsmark, oftast i anslutning till myrar, hyggen och inägor, och är mycket trogen sitt revir. Slagugglan förekommer sparsamt till sällsynt. Slagugglan saknas som häckfågel där häckmöjlighet saknas. På 1960-talet häckade slagugglan i stubbar och var betydligt mer frekvent förekommande än idag. Idag är nästan alla stubbar borta på grund av skogsbruket.

Slagugglan har också drabbats av förföljelse och tjuvjakt. Vissa stubbar höggs ner av markägare som förföljde slagugglan. På vissa platser sköts slagugglor vid höga stubbar eller så fylldes stubbarna med stenar, över honan med ägg/ungar. Allt fler slagugglor drabbas av bildöd.

Holkprojekt har förekommit på olika håll i Västerbottens län på 1970- och 1980-talet, men dessa holkar har ruttnat ner eller försvunnit genom skogsbruket. Nya holkar som sattes upp i slutet av 1990-talet och 2000-talet finns kvar, som häckplatser. Vidtalade markägare som har varit positiva till slaguggleholkar har lämnat kvar en skogsdunge kring holken vid avverkning. Ändå har hälften av de uppsatta holkarna försvunnit vid avverkningar under 1990- och 2000-talet. Vissa holkar som har försvunnit har ersatts med nya allt eftersom.

Tabell 1. Avser 8 holkar i 8 revir, i Skellefteå kommun. Inga häckningar skedde år 2000, 2006, 2009. H = Häckningar, ej ringmärkta, antal ungar okänt. - = Utebliven häckning. Ringmärkningen har utförts av Ulf Forsström, medhjälpare: Lars-Gunnar Eriksson.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Holk 1	0	3	-	-	5	6	0	-	-	0	-	-
Holk 2	0	3	-	-	3	2	0	4	4	0	H	4
Holk 3	0	-	-	-	-	-	0	-	-	0	-	4
Holk 4	0	3	-	2	3	4	0	-	4	0	H	-
Holk 5	0	2	2	-	2	4	0	3	-	0	H	2
Holk 6	0	-	-	-	-	-	0	3	3	0	-	-
Holk 7	0	-	-	-	-	-	0	4	-	0	-	-
Holk 8	0	-	-	-	-	-	0	-	4	0	-	-

Häckande pilgrimsfalk i Skellefteå kommun – förr och nu

Östen Andersson

Det är alltid lika fascinerande att se pilgrimsfalken jaga sitt flygande byte, för att sedan lugnt ta med bytet till boplatsen och därefter visa sig upprätt och ståtlig (naturligtvis avslöjas ej häckplatslägen).

Bertil Öhrn har i sina böcker beskrivit att där berguven häckade i stupen på 1940-talet, fanns samtidigt skrikande pilgrimsfalk.

När jag letade efter berguv på 1960-talet stötte jag ibland på skrikande pilgrimsfalk, men sällan förekomst av uv. Därefter kollades de olika platserna istället årligen efter pilgrimsfalk. Pilgrimsfalkarna flyttade alltid söderut i Sverige och vidare.

Under 1950-talet och fram till 1970-talet minskade antalet pilgrimsfalkar kraftigt p.g.a. miljögifter som PCB och DDT, främst vid flyttningen söder ut. Vad som är mindre känt är att en tredjedel av pilgrimsparen förföljdes för att de ansågs slå änder i stor mängd. Övriga pilgrimspar lyckades med häckning.

Under 1970-talet återfanns ofta pilgrimsfalkshanar på flertalet platser i Skellefteå kommun. Honor saknades, utom på fem platser där häckningar förekom. På 1980-talet förekom häckningar på endast tre platser. Sedan 1990-talet har det saknats pilgrimsfalkhäckningar i Skellefteå kommun fram till slutet av årtiondet 2000, då ett par återigen häckade i kommunen. Det har sedan dess förekommit en årlig häckning i Skellefteå kommun. Även i år genomfördes en häckning med lyckat resultat.

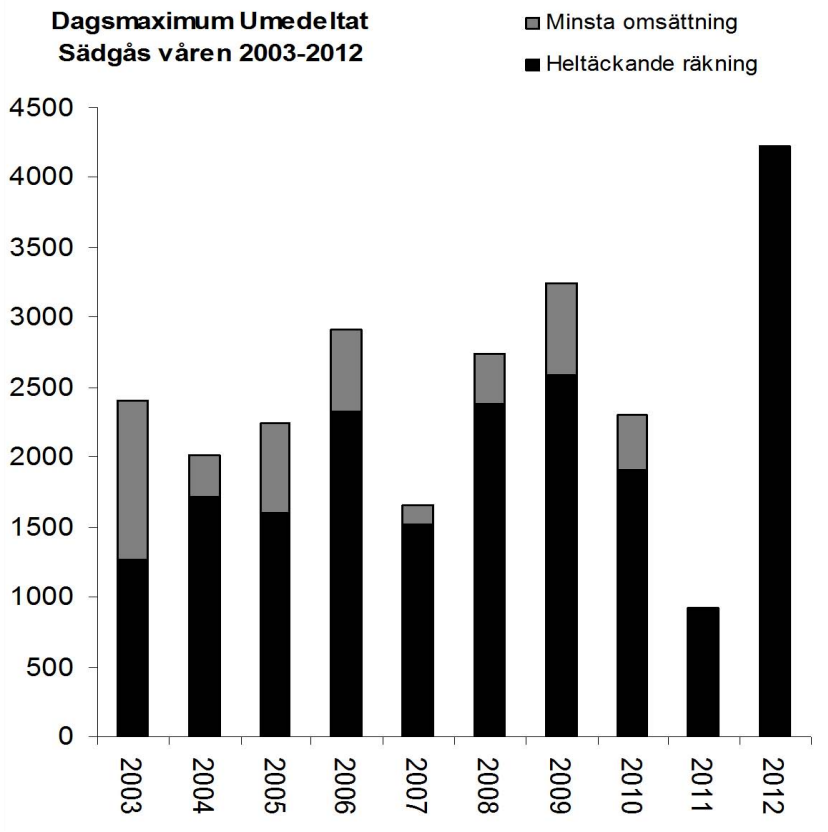

Pilgrimsfalk

Foto Niklas Andersson

endast 7890 under 2011, vilket är särklass lägst under alla år.

I fundamental kontrast framstår våren 2012. I likhet med åren 2008 och 2009 var våren tidigt framskriden i södra Sverige. Som brukligt uppehöll sig 45-50 000 sädgäss på sina rastlokaler från Östen och Kvismaren i väster till norduppland i öster i mitten av mars. Under 2012 anlände de dock till Mälardalen flera veckor tidigare än under 2011, och rasttiden blev därför längre än normalt. Huvudkontingenten, som tvärar över Bottenhavet mot västra Finland, lämnade i huvudsak Västmanland och Uppland under sista veckan i mars, medan "våra sädgäss" normalt dröjer sig kvar ytterligare 7-10 dagar i mellansverige för att invänta rätt tillfälle att anlända Västerbotten. Snön var dock för länge sedan borta söder om Dalälven och driften att sträcka vidare stor. Sannolikt kan även födan tryta i sådana situationer. Det långa avståndet till Umedeltat och till den vanligtvis abrupta klimatgränsen en bit upp längs södra norrlandskusten kan även bidra till att gässen har svårt att avgöra hur långt våren . Snötäcket var fortfarande djuframskridit längre norrut. Redan den 26 mars hade ca

Figur 1. Antal rastande sädgäss (*Anser fabalis*) i Umedeltat under vårarna 2003-2012. Minsta omsättning är beräknad utifrån nettoförändringar av rastantal från dag till dag. Under 2011 och 2012 ökade gässen i antal varje dag till kulminationen, och sedan minskade de varje räkningstillfälle. Därför var den beräknade minsta omsättningen lika med noll.

Tabell 1. Högsta dagsnotering, antalet gåsdagar, maximal uppehållstid samt konservativ omsättningsberäkning av sädgås (*Anser fabalis*) i Umedeltat vårarna 2003-2012.

	2003	**2004**	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Högsta dagsnotering	**1270**	**1710**	**1600**	**2320**	**1530**	**2380**	**2590**	**1900**	**920**	**4230**
Datum	**26.4**	**21.4**	**22.4**	**24.4**	**18.4**	**24.4**	**23.4**	**25.4**	**19.4**	**24.4**
Antal gåsdagar	**14400**	**18615**	**18510**	**18445**	**18565**	**25555**	**27255**	**20090**	**7890**	**58060**
Minsta antal gäss	**2500**	**2540**	**2240**	**2910**	**1660**	**2740**	**3240**	**2300**	**920**	**4230**
Maximal uppehållstid (d)[a]	**5.4**	**7.3**	**8.3**	**6.4**	**11.1**	**9.3**	**8.4**	**9.0**	**8.6**	**13.7**
Antal gäss om UT×0.8[b]	**3130**	**3210**	**2800**	**3620**	**2090**	**3430**	**4060**	**2890**	**1150**	**5400**

[a] Beräknat som antal gåsdagar dividerat med minsta antal gäss

[b] Beräknat med antagandet att uppehållstiden (UT) är överskattad med 20%

100 sädgäss nått Umedeltat och den 31 mars hade de blivit 200 vilket är rekord så tidigt på året. Särskilt om man beaktar att våren inte var speciellt långt framskriden i Umetraktenpt och ett kraftigt bakslag med iskyla och hårda vindar 1-4.4 gjorde att t o m en så härdig art som sångsvanen under några dagar tvingades lämna Umedeltat i tusental för att söka föda längs kusten. Våren tog sedan endast långsamma steg framåt. Under de första tre veckorna i april smälte snön endast långsamt i den låga temperaturen och väderbakslagen med nysnö återkom med 4–5 dagars lucka. Efter en viss påfyllning med gäss, kunde 360 ex noteras den 11.4. Under perioden 14–19.4 sträckte så tusentals gäss in i några vågor och den 19.4 räknades hela 4220 ex. Denna summa stod sig sedan till 24.4 (4230 ex), för att sedan avta till 1570 ex den 29.4. Den 3.5 återstod endast 22 ex.

Noteringen om 4230 ex är den i särklass största dagssumman som noterats i Umedeltat någonsin (Figur 1, Tabell 1). Den stora summan kan förklaras av att en mycket stor andel av det skandinaviska beståndet av taigasädgäss, samt en betydande andel av de tundrasädgäss som häckar på Nordkalotten och som normalt anländer senare och i första hand till Luleåtrakten, samtidigt koncentrerades till Umedeltat. Anledningen var den speciella vädersituationen, vilken påminde om vårarna 2008 och 2009 då ovanligt många sädgäss koncentrerades till Umedeltat. Lokalen är den sydligaste utposten av de nordliga rastlokalerna i Sverige. Det är ca 50 mil till nästa större lokal söderut och sena, snörika vårar som 2012 finns inga andra alternativ för nyanlända gäss än att stanna i Umedeltat för att försöka finna föda. De ständiga väderbakslagen i kombination med samtidiga stora numerärer av gäss, svanar och tranor (samtliga artgrupper uppvisade rekord) gjorde att födotillgången var ovanligt låg 2012 och fåglarna tvingades stanna länge och nyttja helt nya födosöksområden. Ett tydligt exempel på det var den stora flock om maximalt 820 (!) sädgäss (med en hög andel tundrasädgäss, se nedan) som under en dryg veckas tid nyttjade en fuktig stubbåker helt nära bostadsområdet på Böleäng. Denna åker har tidigare inte hyst

Referenser

Heinicke, T. 2009. Tundra bean goose *Anser fabalis rossicus* during spring migration in northern Sweden – rare visitor or regular passage migrant? *Ornis Svecica* 20:174-183.

Skyllberg, U., Hansson, P., Bernhardtson, P. & Naudot, E. 2003. Taigasädgåsen (*Anser f. fabalis*) i Umedeltat och Norra Norrlands kustland – rastantal under våren 2002–2003 i perspektiv till uppgifter från 70-, 80-, och 90-talen. *Fåglar i Västerbotten* 28: 54–64.

Skyllberg, U., Hansson, P., Bernhardtson, P., Naudot, E. 2005. The roost-feeding area complex of Taiga Bean Goose (*Anser f. fabalis*) in the Ume River Delta Plains, Sweden – foraging patterns in comparison with Greylag Goose (*Anser anser*), Whooper Swan (*Cygnus cygnus*) and Eurasian Crane (*Grus grus*). *Ornis Svecica* 15:73-88.

Skyllberg, U., Hansson, P., Andersson, Ö., Bernhardtson, P., Gustafsson, R., Laisfeldt, M., Naudot, E. & Nordlund, M. 2008. Spring staging, flyways and population estimate of the northern Scandinavian Taiga Bean Goose (*Anser f. fabalis*) in 2002-2006. *Die Vogelwelt* 129: 253–262.

Skyllberg, U., Nousiainen, N., Hansson, P., Bernhardtson, P., Andersson, Ö., & Nordlund, M. 2009. Spring migration of the Taiga Bean Goose *Anser f. fabalis* along the "Western Flyway" in northern Sweden: numbers in 2003–2008 and timing in comparison with the "Central Flyway" in western Finland. *Ornis Svecica* 19:199-214.

Skyllberg, U., Bernhardtson, P., Hansson, P., and Naudot, E. 2010. Våruppträdande av taigasädgås (Anser f. fabalis) och tundrasädgås (A.f.rossicus) i Umedeltat 2003-2010 – dagsmaxnoteringar, omsättning och relation till rastantal i överiga Västerbotten och Norrbotten. *Fåglar i Västerbotten* 35: 99-103.

Grågås

Foto Lars Edenius

Tabell 2. Högsta dagssumman av taigasädgås (*Anser f. fabalis*) och tundrasädgås (*Anser f. rossicus*) samt summan av dessa båda noteringar i Umedeltat, Brånsjön samt hela södra Västerbotten under vårarna 2007-2012. För perioden 2010-2012 användes en urvalsmetod för att kunna beräkna det totala antalet taiga- och tundrasädgäss inom hela rastområdet. Under åren 2007-2009 noterades endast de tundrasädgäss som observerades under räkning av alla sädgäss. Det betyder at antalet tundrasädgäss sannolikt underskattades åren 2007-2009 (markerade i kursivt) och antalet taigasädgäss i motsvarande grad överskattades. Notera att eftersom summan av dagsnoteringarna för de båda raserna inte nödvändigtvis uppnåtts under samma dag så kan denna summa i vissa fall vara något högre än vårens högsta dagsnotering av arten sädgås. Summan för södra Vb är beräknad för den dag då summeringen över samtliga lokaler är maximal, vilket inte behöver överensstämma med summan av respektive lokals dagsmaximum. Summan inom en lokal är avrundad till närmaste tiotal och summan för regionen södra Vb till närmaste hundratal.

	Umedeltat dagsmaximum				**Brånsjön dagsmaximum**				**Södra Vb dagsmaximum**		
	fabalis	***rossicus***	**% *rossicus***	**summa**	***fabalis***	***rossicus***	**% *rossicus***	**summa**	***fabalis***	***rossicus***	**summa**
2007	1530	***34***	2.2	1560	1385	***35***	2.5	1420	2930	***69***	3000
2008	2370	***7***	0.3	2380	1300	***0***	0.0	1300	3695	***7***	3700
2009	2520	***70***	2.7	2590	1084	***6***	0.6	1090	3825	***76***	3900
2010	1715	191	10.0	1900	1034	16	1.5	1050	2695	207	2900
2011	812	111	12.0	920	790	10	1.3	800	1480	121	1600
2012	3168	1060	25.1	4230	630	25	3.8	660	3515	1085	4600

Umeälven bör ta i beaktande. Stora mängder av rastande sångsvan hinner ofta äta upp den mat som avsiktligt lämnats för sädgässen innan dessa hunnit anlända. Det ökande antalet tundrasädgäss som rastat i Umedeltat de senaste åren sätts i samband med en ökad kunskap om rastbestämningskaraktärer och en ny skattningsmetod som ger en mer tillförlitlig beräkning av rassammansättningen i hela rastområdet. Räkningar visade att rasen utgjorde ca 10% av alla sädgäss 2010-2011, medan 2012 års rekorduppträdande i första hand förklaras av den speciella vädersituationen.

Tillkännagivanden

Tack till alla er som hjälp till med räkningarna i Umedeltat och Brånsjön. För räkningarna under 2011 och 2012 vill vi speciellt tacka Stefan Delin, Darius Strasevicius, Tomas Brodin, Sven Gustafsson och Jacob Rudhe. Östen Andersson tackas för räkningar i Ostträsket och Mattias Nordlund för räkningar och uppgifter från Norrbotten. Kompletterande uppgifter har även inhämtats från Svalan (Artportalen/SLU).

annat än enstaka individer av sädgäss. Flocken störddes gång på gång av gående som tidigare aldrig behövt ta någon hänsyn till födosökande gäss. Uppenbart tvingades sädgässen att ta till marginalområden i sin kamp för att finna tillräckligt med föda. Längre västerut och norrut längs kusten fanns inga alternativ då snön låg djup. I Brånsjön sågs under perioden 16-26.4 en flock om 360 till 400 sädgäss som höll till i en vak nära inloppet av den islagda sjön. Ingen ytterligare påfyllning skedde i Brånsjön förrän gässen i huvudsak lämnat Umedeltat. Som en konsekvens av denna vädersituation blev den maximala uppehållstiden hela 13.7 dagar i Umedeltat, och som en konsekvens av höga antal och lång rasttid räknades totalt 58 060 sädgåstimmar, vilket är mer än dubbelt så mycket som den näst högsta noteringen (2009) och mer än sju gånger så mycket som bottenåret 2011 (Tabell 1).

Rastande taigasädgås i södra Västerbotten i relation till Skandinaviska häckbeståndet

I Brånsjön var antalet rastande sädgäss något lägre än normalt under både 2011 och 2012 (Figur 2). Av figurens utseende kan man få uppfattningen att sädgässen visar en stadigt minskande trend vid Brånsjön. Detta är sannolikt mest en tillfällighet, som i första hand förklaras av vädersituationen och snödjupet under sädgåsens huvudsakliga rastperiod. Om man även beaktar året 2006, då 530 ex räknades som dagsmaximum, så blir mönstret något annorlunda. Mönstret kan åtminstone delvis förklaras med att de vårar som Umedeltat uppvisat stora numerärer: t ex åren 2006, 2008, 2009 och 2012, så har Brånsjön haft lägre antal gäss än medeltalet för lokalen. Detta framgår om man jämför dagsmaximum för alla rastlokaler i södra Västerbotten (där Umedeltat och Brånsjön står för mer än 95% av alla gäss, Figur 2). Om man enbart beaktar sädgäss av rasen *fabalis* (se diskussion nedan) så ser vi att ca 3500–3800 räknades alla de stora åren 2008, 2009 och 2012 (Tabell 2). Våren 2011 får betraktas som en avvikande vår då stora grupper av sädgässen uppenbarligen inte rastade alls eller mycket kort tid längs norra norrlandskusten (Figur 2, Tabell 2).

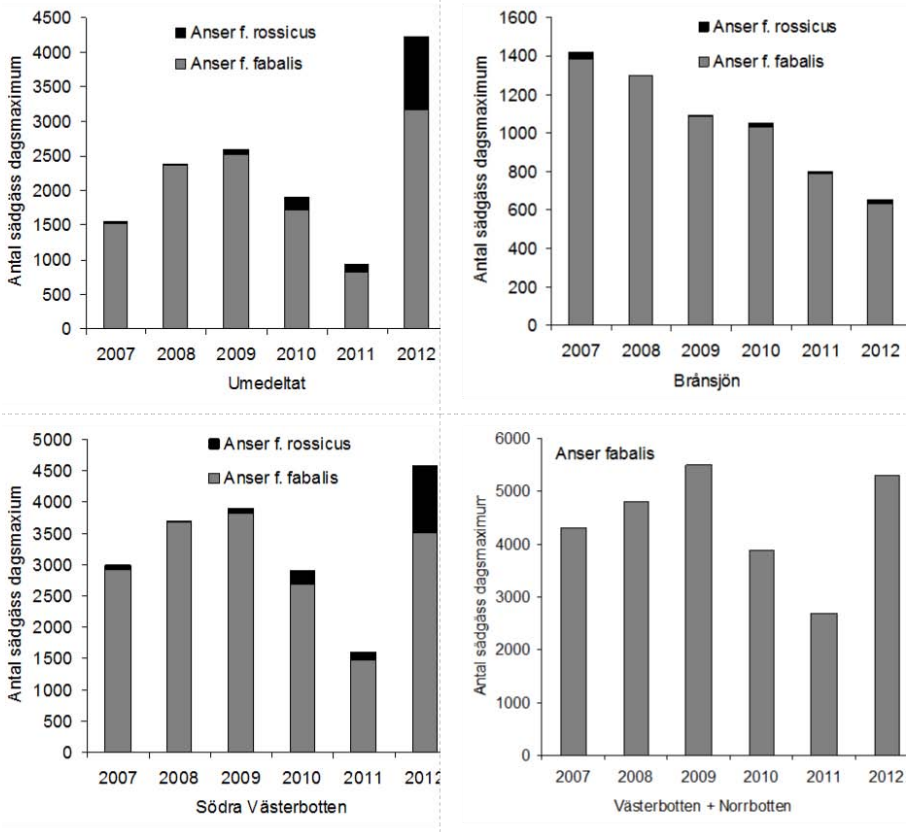
Om man tar ett helhetsgrepp över sädgåsens vårrastning i Sverige, så bedömer vi att i stort sett hela beståndet av taigasädgås som sträcker längs norrlandskusten uppehöll sig i Västerbotten och Norrbotten under rastkulminationen 2008, 2009 och 2012. Till de 3500–3800 taigasädgäss som rastade i södra Västerbotten kan läggas ytterligare individer som samtidigt rastade längre norrut. Med tanke på att tundrasädgåsen i medeltal sträcker något senare än taigasädgåsen, så bedömer vi att åtminstone 800 av de ytterligare ca 1300–1700 sädgäss som under kulminationen i södra Västerbotten samtidigt rastade längre norrut tillhör rasen taigasädgås. Detta skulle i så fall ge en summa om 4300–4600 taigasädgäss i den population som sträcker på den svenska sidan av Bottniska viken. Detta intervall kan ses som en ytterligare precisering av tidigare skattningar av den "skandinaviska populationen" (inklusive NV Finland). Observera att ytterligare ca 40-45 000 taigasädgäss lämnar Sverige i norra Uppland/Gästrikland och flyttar över södra Bottenhavet mot den finska och främst ryska taigan. Dessutom sträcker ca 25 000 taigasädgäss öster om Östersjön på våren, vilket summerar upp till en världspopulation om ca 70 000.

Tundrasädgåsens uppträdande i Umedeltat och Brånsjön 2007–2012

De senaste ca 10 åren har uppträdandet av tundrasädgås alltmer uppmärksammats i Sverige. I samband med den snörika vintern 2005/2006 sågs flockar av övervintrande tundrasädgäss här och var i södra Sverige i tidigare inte skådat antal. I Umedeltat och Brånsjön har enstaka individer och små grupper av tundrasädgäss rapporterats sedan 2006, och sedan 2010 räknar vi även tundrasädgäss i mer organiserad form. En organiserad räkning, snarare än att notera de tundrasädgäss som ses under en traditionell räkning av sädgäss, tar längre tid eftersom avståndet för en säker rasidentifiering är betydligt kortare än vad som krävs vid en räkning av arten sädgås. På grund av långa observationsav-

stånd för vissa delområden, finns heller inte möjlighet att rasbestämma samtliga sädgäss.

Vi har därför sedan våren 2010 övergått till en skattningsmetod som innebär att vi bestämmer ett urval av sädgäss till ras och multiplicerar den erhållna proportionen av de båda raserna med det totala antalet sädgäss i området. För att minimera felet i en sådan skattning måste urvalet vara relativt stort och även representera olika delområden. Det är nämligen så att raserna uppvisar en skillnad i födo- och habitatval som gör att de inte fördelar sig jämnt på rastplatserna. Tundrasädgåsen föredrar i första hand stubbåkrar, och ibland även plöjda åkrar, Taigasädgåsen nyttjar också stubbåkrar men visar större tendens att beta gräs (vallodlingar). Detta gör att andelen tundrasädgås kan överskattas eftersom en större proportion av stora vallområden (f f a mellan Obsladan och T-vägen) är belägna på längre observationsavstånd än de flesta stubbåkrar. Dessutom uppvisar tundrasädgåsen en tendens till att vara mindre störningskänslig jämfört med taigasädgåsen. Det gör att tundrasädgåsen i medeltal ses på närmare avstånd till vägar och bebyggelse. Det leder till en

Figur 2. Dagsmaximum för taigasädgås (*A. f. fabalis*) och tundrasädgås (*A. f. rossicus*) i Umedeltat, Bränsjön och södra Västerbotten samt dagsmaximum för arten sädgås i hela Väster- och Norrbotten för perioden 2007-2012.

överskattning om ett urval nära vägar räknas upp för att gälla för hela rastområdet. Ofta håller sädgäss av samma ras ihop i familjegrupper och inom större, mer eller mindre lösa konstellationer inom en blandflock. I flockar med dominerande tundrasädgäss är inte sällan taigasädgässen lite utträngda till utkanten av flocken.

Som framgår av Figur 2 och Tabell 2 har tundrasädgåsen setts i allt högre antal i Umedeltat de senaste vårarna, medan antalet legat kvar på en låg nivå i Brånsjön. Orsakerna till detta är sannolikt flera, där en ökad kunskap om rassärskiljande bestämningskaraktärer användbara på lite längre observationsavstånd är en. Under 2010 och 2011 utgjorde tundrasädgåsen 10 -12% av sädgässen i Umedeltat vid rastkulminationen. Ökningen från tidigare ca 2-3% (2007-2009) hänger sannolikt samman med den nya mer systematiska skattningsmetoden, istället för att enbart notera tundrasädgäss i förbifarten under räkningarna. Den stora ökningen av andelen tundrasädgäss till hela 25% (motsvarande 1060 individer) våren 2012 förklaras däremot i första hand av vädersituationen. Att antalet av tundrasädgäss ökat på senare år, och var betydligt lägre 2007-2009 visas även av de räkningar som Heinicke redovisar från Umedeltat (Heinicke, 2010). I sitt speciella eftersök av rasen fann han maximalt 32 ex 2007, 57 ex 2008 och 291 ex 2009. Notera speciellt att den sista observationen (2009) inföll den 29.4, då taigasädgässen i stort sett lämnat Umedeltat. Det är det typiska uppträdandet, att grupper av tundrasädgäss stannar till i södra Västerbotten slutet av taigasädgåsens rastperiod. Rastperioden blir då kort, i många fall sannolikt endast i form av en mellanlandning på vägen mot det huvudsakliga målet i Luleåområdet.

Det har på senare år blivit allt mer klart att relativt stora mängder tundrasädgäss utnyttjar Luleåområdet som primär rastplats under våren (Heinicke, 2010). Tundrasädgässen som sträcker på den svenska sidan av Bottniska viken (och som ses i Västerbotten) utgör sannolikt den allra västligaste utposten av rasens stora häckningsområde längs den ryska tundran. Det förra inkluderar Varangerhalvön, norra Finland och möjligen delar av NV Kolahalvön (Heinicke, 2010). Rasens något senarelagda tidsschema, vilket hänger samman med att tundrasädgåsens mer nordligt belägna häcklokaler blir tillgängliga senare än taigasädgåsens, gör att rasen normalt sett anländer direkt till rastlokalerna i Norrbotten i slutet av april och början av maj, utan att först rasta i Umeåområdet. Gässen följer dock kusten på vägen norrut, och om vädersituationen (framförallt snödjupet) är sådan som den var 2012, så tvingas de helt enkelt stanna redan i Umedeltat. Den lägre summan av tundrasädgäss i Brånsjön styrker vår tidigare framlagda hypotes att sädgäss som rastar i Brånsjön i första hand häckar längre söder och västerut än de som rastar i Umedeltat och i Luleåområdet, d v s i områden där antalet häckande tundrasädgäss bör vara mycket få eller helt frånvarande. Möjliga faktorer som förändrade sträckvägar och expansion av tundrasädgåsens häckområde vet vi i dagsläget inget om, men fortsatta räkningar kommer förhoppningsvis att ge oss ytterligare underlag för att bättre förstå vad som styr rasens uppträdande längs Norrlandskusten.

Övergripande slutsatser

Antalet rastande sädgäss i Umedeltat och Brånsjön varierar mycket mellan åren. Anledningen är i första hand vädersituationen, där snödjupet spelar en avgörande roll. Summan av antalet sädgäss som samtidigt befinner sig i södra Västerbotten (Umedeltat och Brånsjön) är dock betydligt mer konstant över åren. Om man tar det ökande antalet tundrasädgäss som rastat i södra Västerbotten på senare år i beaktande, så skattar vi populationen av taigasädgäss (i huvudsak det skandinaviska häckbeståndet, inklusive NV Finland) som sträcker genom Västerbotten till 4300–4600 individer. Vissa år (som t ex 2012) utnyttjar minst 75% av denna population Umedeltat som sin huvudsakliga, sista rastplats innan ankomst till häckområdet. Detta styrker ytterligare vikten av ett aktivt säkerställande av födotillgången för sädgässen på lokalen, något som Stiftelsen för Nedre

VOF:s Kommittéer och projekt

Rapportkommitté landskapet Västerbotten
Micael Jonsson
Tvistevägen 26
907 36 Umeå
070—643 22 67

Rapportkommitté för Södra Lappland
Håkan Rune
Höjdvägen 7G
923 31 Storuman

Projekt Trana Västerbotten
(Ingår i Svenska tranarbetsgruppen)
Simone Röper
Simone.roeper@gmx.net
073—827 64 44

Stora Fjäderäggs Fågelstation
http://home.swipnet.se/pba/agget.htm

Niklas Lindberg
Himlastigen 14
906 41 Umeå
090—12 51 48, 070—207 28 96
Niklas@enetjarnnatur.se

Projekt Berguv Nord
Ulf Sperens
Svedjebacken 2
904 31 Umeå

Kungsörn
Per-Olof Nilsson
Sandbackavägen 28C
903 46 Umeå
090—12 08 08

Projekt Havsörn och örnutfordring
Jan–Erik Wallin
Sågställarvägen 2A
907 42 Umeå

Projekt Sädgås Västerbotten
Ulf Skyllberg
Brännavägen 38
907 88 Täfteå
090—515 30

Umedeltats Fältstation
Darius Stasevicius
Ekorrstigen 4
913 42 Obbola
dstrasevicius@hotmail.com

Aktuell information

VOF:s Hemsida
http://www.vofnet.se/

Fåglar i Norra kvarken
Rapportera och se färska summeringar av sträckande och rastande fåglar på: http://picea.slu.se/fagel

UmeBirdNet (epost-lista)
Aktuella obsar, tips, m.m.
umebirdnet@yahoogroups.com
http://www.acc.umu.se/~tby/ubn

Facebook
Fritt fram för den som är intresserad (och har en Facebook-profil) att gå med i gruppen "Fågelskådning i Skellefteå". Där kan du följa intressanta diskussioner och få aktuell info om allt som rör fåglar och fågelskådning

Fågeltidskrifter
Tidningar från hela landet och några från utlandet. Kan lånas av VOF-medlemmar. Skogshögskolans bibliotek, Umeå.

Skicka upphittade ringar till:
Ringmärkningscentralen Naturhistoriska riksmuseet Box 50 007, 104 05 Stockholm. Ange när hur och var ringen hittades.

VOF:s föreningskonto plusgiro 1 29 11—4

Bidrag till VOF:s fågelskyddsprojekt och till verksamheten på Stora fjäderägg och Umedeltats fältstation mottages med stor tacksamhet. Bidragen går oavkortat till aktuella projekt inom dessa verksamhetsområden. Bidrag kan sättas in direkt på kontot (ange ändamål) eller som tillägg vid betalning av medlemsavgiften.

